

Dans in de afgrond

Een volkomen ongeloofwaardig staaltje van inzicht, overzicht, controle en zelfs vriendschap

Lang hoef ik niet na te denken over de vraag wat het meest eigenaardige is dat ik ooit heb meegemaakt. Een bepaalde gebeurtenis steekt er met kop, schouders, middel en heupen bovenuit. En daar ben ik niet eens voor naar verre oorden en vreemde landen gereisd, het overviel me tegen wil en dank. Je zou die gebeurtenis met enig recht ook een ontmoeting kunnen noemen, maar wat maakt dat uit, want het enige verschil tussen die twee zaken is dat er een ander woord voor bestaat. Ik zal hier in ieder geval een kort verslag geven van hoe het mij nu nog voor de geest staat, de dingen die gebeurden, in de juiste volgorde, de woorden die gesproken zijn, mijn gedachten, aannames en hoe het afliep. Hoe het begon vertel ik echter niet, want ik weet niet hoe het begon. Dat begin heb ik niet bewust meegemaakt. Gelukkig doet het evenmin echt ter zake hoe iets begint. Alleen wat er gebeurt maakt het verschil.

Rest me nog, voor ik van wal steek, te zeggen dat het prettig is om dingen meegemaakt te hebben. Aangenaam, fijn, jazeker.

Maar heel moeizaam werd ik wakker. Vanuit onnatuurlijke diepten kwam ik beetje bij beetje boven de bewustzijnsgrens en nog duurde het minuten voordat ik me realiseerde dat ik erg ongemakkelijk zat. De stoel was hard, mijn armen zaten in een oncomfortabele positie en het lukte me niet daar verandering in aan te brengen. Ik worstelde mijn ogen open, maar dat had geen enkel effect, behalve dat ik ook nog een felle en plaatselijke hoofdpijn opmerkte. Uit de aanhoudende duisternis maakte ik op dat er iets voor mijn ogen zat, een doek. In de snelle ontdekkingsreis die ik daarop ondernam kwam al snel aan het licht dat mijn handen en voeten stevig vast zaten, waarschijnlijk met tape en dat ik dus geboeid, geblinddoekt en hulpeloos was. Een gezonde paniek maakte zich van mij meester. Wat doe ik hier, waar ben ik, waarom en hoe kom ik hier, wat gaat er gebeuren, is er iemand, wat gaat die met me doen? Een hele serie vragen, die allemaal om het hardst om antwoord schreeuwden maar die ik geen van allen kon beantwoorden, vloog door mijn hoofd en ik maakte een paar ongecoördineerde bewegingen. Nu werd in ieder geval een van mijn vragen beantwoord. Er was iemand samen met me in de ruimte. Ik zat weer stil en luisterde, maar ook die ander bracht geen geluid meer voort. Voor even in ieder geval, want na een tijdje hoorde ik voetstappen op me af komen. Met een ruk werd de doek voor mijn ogen weggetrokken en ik kon weer zien. Mijn eerste aandacht ging uit naar de persoon in de kamer. Het was een man, een lange man, met een stuk panty over het bovenste gedeelte van zijn gezicht. Dat zag er belachelijk uit, zo

realiseerde ik me snel. Vervolgens verruimde mijn aandacht zich naar de kamer. Die was groot en het meest opvallende eraan was een gigantisch kleurig schilderij dat een hele wand besloeg. Verder was er een tafel, er stonden stoelen, zelfs een bank. Terwijl ik me nog volop oriënteerde, hoorde ik ineens dat de man al was begonnen met spreken. Hij zei een heleboel, maar ik zou het niet kunnen reproduceren. Het begin was volkomen langs me heen gegaan, waardoor ik niet begreep waar het over ging. En dus ging ook de rest langs me heen zonder dat ik er iets van kon vatten. Hij sprak in ieder geval langzaam, met nadruk en hese stem, gecontroleerd maar toch dreigend. Ik luisterde gebiologeerd naar het geluid dat hij maakte en keek naar zijn mond, terwijl ik ondertussen onontkoombaar ook mijn armen voelde die nog steeds in dezelfde ongemakkelijke positie zaten, mijn houten billen, mijn hoofdpijn, en bovendien was ik me bewust van het schilderij, dat zich kleurig in mijn ooghoek ophield. Wat niet wegneemt dat ik natuurlijk had moeten verstaan wat hij tegen me zei. Hij sprak toch duidelijk en gearticuleerd. Ik had het makkelijk kunnen verstaan. Tot hij vroeg waarom ik zo stil was, dat verstond ik wel.

‘Waarom ben je zo stil?’

Toen hij het vroeg drong er een scherpe toon door in zijn stem. Ergernis was het, of misschien iets anders, iets dat ik nog niet kon plaatsen. Hij vroeg verder. ‘Ja, waarom zo stil?’ ‘Ben je soms bang?’ Het was dus triomf, leek me, en dat maakte me werkelijk wakker. Nu begon hij vervelende dingen tegen me te zeggen, me te beledigen, me op een hoop te gooien. Hij werd opgewondener en opgewondener, hijgde me zelfs in mijn gezicht en hoe langer hoe meer begon ik me aan hem te ergeren. Hij ging maar door, door en door, net zo lang tot hij het zelfs zo bont maakte dat ik het terug in zijn gezicht uitschreeuwde. ‘Jezus!’ Dat leek te helpen, want hij was stil. ‘Je lijkt wel een vrouw!’ Ik was blijkbaar echt boos, en ik zag dat ook zijn ogen zich vernauwden. Maar ze stonden en bleven verbaasd.

Hij probeerde zijn hese stem weer op te zetten. ‘Ik geloof niet dat je in de positie verkeert waarin je je dit soort dingen kunt veroorloven.’

Maar voor dat soort broodjes was het nu te laat. Ik was begonnen en nu moest ik door. ‘Dat kan me helemaal niks schelen! Doe met me wat je wilt. Doe me pijn, maak me dood, verzin maar wat, maar van dit gezever ga ik spuwen! Niet meer lullen nu! Wat je ook van plan bent, doe het!’ Ik hoorde het mezelf allemaal zeggen. ‘Je bent alleen maar lulkoek aan het verkopen. Je vertelt me dingen over mij waar je geen reet van afweet en je zegt ze alleen maar omdat ik nog niks heb gezegd. Maar als ik niks zeg, dan weet ik gewoon niks te zeggen! Er is gewoon niks wat ik tegen je zou willen zeggen, of wat ik zou moeten zeggen over dit alles, over jou, over deze kamer, dat schilderij, en over dat ik hier op een stoel zit vastgetaped. Ik heb geen flauw idee. Weet jij wat ik

zou moeten zeggen?’

Ik keek hem aan en hij keek schaa-pachtig terug. Ik kon het niet helpen dat ik lachte. Het was geen vrolijke lach, maar toch, koren op zijn molen. ‘Vind je het leuk?’

‘Leuk? Nou, als je niet oppast ga ik het nog echt grappig vinden! En dat is het toch eigenlijk ook? Zoals wij er hier bij zitten? Ik lach me dood.’

‘Dit is ernst’, bracht hij daar tegenin.

‘Dat jij het een ernstige zaak vindt wil toch niet zeggen dat ik het niet grappig kan vinden?’ Ik vocht blijkbaar om elke centimeter. ‘Maar je kunt gerust zijn hoor, ik ben ook bang. Tuurlijk ben ik bang, wie zou dat niet zijn? Is daar soms iets mis mee? Dat betekent niet dat je allerlei stomme dingen over me moet gaan zeggen.’ Rancuneus was ik bovendien. ‘Wat ben je eigenlijk van plan? Je bent toch iets van plan, nietwaar? Dat lijkt me duidelijk.’ Ik had gedacht dat hij daar wel een antwoord op zou weten, maar hij kon het blijkbaar even niet vinden. Ik lachte weer schamper en vrijwel meteen kreeg een vuist vol op mijn kaak.

‘Hou toch eens je bek!’, schreeuwde hij terwijl mijn hoofd achterover schoot. De pijn kwam er direct achteraan, maar die werd draaglijk zodra mijn hoofd weer in verticale stand tot rust was gekomen.

‘Au!’, zei ik, en ik nam de shade op met mijn tong. Een wondje aan de binnenkant van mijn lip en een tand zat een beetje los. Ik proefde bloed. ‘Dat doet pijn!’

Hij ijsbeerde nu door de kamer. ‘Ben dan stil! En lach niet meer!’

‘Ik vraag je beleefd dat niet meer te doen’, zei ik met mijn tong nog in het wondje.

‘Wat zeg je?’

‘Ik vraag je beleefd me niet meer te slaan. Dat is niet aardig.’ Mijn boosheid was als op slag verdwenen. ‘Kan ik het helpen dat ik soms dingen grappig vind?’ Ik trok een pijnlijk gezicht en moest weer lachen. ‘Als ik een pijnlijk gezicht trek, dan doet dat pijn’, zei ik verontschuldigend. ‘Dat is toch een vreemde tegenstrijdigheid die leuk te noemen is, of niet soms?’ Ik hield mijn gezicht in een plooi die me zo min mogelijk last bezorgde en proefde weer van het bloed.

Nu verdwenen er ook bij hem wat scherpe kantjes uit het gezicht. Hij accepteerde mijn verontschuldiging en ging zitten.

We zwegen even gezamenlijk, maar dat hoefde wat mij betreft niet zo lang te duren. Ik zat nog steeds erg ongemakkelijk. ‘Wat doen we hier eigenlijk?’

Het bleef stil tegenover me. Hij was blijkbaar een beetje in de war.

‘Ben ik de eerste die hier zit, of heb ik nog voorgangers?’

Hij hief zijn hoofd zonder me aan te kijken en antwoordde mechanisch. ‘Je bent niet de eerste.’

‘En wat heb je met die anderen gedaan?’

Met een bijna serene blik keek hij langs me heen. ‘Ik vermoord mensen.’

‘Je vermoordt mensen?’ Helemaal als een verrassing kwam het niet. ‘Nou ja, iemand moet het doen.’

‘Iemand moet het doen? Wat bedoel je daar nu weer mee?’ Hij vestigde zijn aandacht terug op mij en er zat zelfs weer wat agressie in zijn stem. Het leek zowaar een klein offensiefje.

‘Nou, er worden een heleboel mensen vermoord. Je hoort daar steeds verhalen over en iemand moet daar toch verantwoordelijk voor zijn. Dat kan niet anders. Jij dus.’

‘Ik dus, ja.’ Hij ontspande. Weer keek hij me aan, door die belachelijke panty heen. ‘Heb jij daar geen oordeel over?’

‘Een moreel oordeel bedoel je?’ Nu was het mijn beurt om naar woorden te zoeken. ‘Nee, niet echt. Voor een moreel oordeel moet je de dingen van alle kanten kunnen zien, en dat kan ik bij voorbaat niet. Daarom onthoud ik me er maar van. Alhoewel het wel vervelend is dat ik hier nu zit zit en ik nu dus degene ben die vermoord gaat worden. Ik dacht altijd dat het anders zou gaan. Eigenlijk is het wel behoorlijk stom!’

Hij zuchtte. ‘Ach, ik weet eigenlijk al niet meer of ik je wel ga vermoorden.’ ‘Misschien ook wel.’ ‘Ik weet het niet.’ Daar was ik even stil van. ‘Je hebt het eigenlijk al direct flink verpest.’ Hij leek meer teleurgesteld dan iets anders. ‘Je bent niet wat ik van je had verwacht. Tot nu toe bleven ze steeds keurig hun eigen dingetjes zeggen, in hun eigen hokjes denken, terwijl ze hier helemaal niet in hun eigen hokje zaten, want ze zaten op mijn stoel. “Doe me alsjeblieft geen pijn”, “Ik ben bang”, “Maak me los”, “Ik waarschuw je”.’ Hij vrot zichzelf op terwijl hij zijn slachtoffers citeerde.

‘Tja, zo zijn ze, mensen, dat zal wel kloppen.’

‘Zal wel kloppen? Het klopt!’

‘Jij hebt er blijkbaar meer ervaring mee dan ik.’

‘Dat heb ik zeker. Ze zijn echt onverstoort. Er is niet tot ze door te dringen. Zo erg zijn ze, dat is met geen pen te beschrijven.’

‘Ik geloof je op je woord. En ik kan het me helemaal voorstellen. Ik weet maar al te goed dat ze zichzelf het middelpunt van het universum wanen, egocentrisch tot op het bot als ze zijn, al zullen ze dat glashard ontkennen omdat het te veel op egoïstisch lijkt te lijken en daarmee willen ze absoluut niet worden geassocieerd. Maar het is een feit dat ze hun eigen individu het allerbelangrijkste vinden, en dus het individu in het algemeen. Dat individu beschouwen ze als heilig en daaruit volgt dan zonder terughoudendheid dat er alleen maar goede dingen met een individu mogen gebeuren. Slechte dingen plegen in hun ogen heiligschennis en moeten tot de orde

geroepen worden. Het hoort een individu niet te overkomen dat het ineens vastgebonden op een stoel zit en vermoord gaat worden, zomaar. Dat begrijpen ze niet, dat kunnen ze niet begrijpen, dat willen ze niet begrijpen, ook al valt er helemaal niets te begrijpen. Soms gebeurt het gewoon.

'En je ziet het niet alleen hier, je ziet het overal. Men zou niet ziek moeten worden, men behoort niet overreden te worden door een auto, men zou niet bedrogen mogen worden. Men zou gelukkig moeten leven, dat geloven ze. En wat hen afhoudt van dat gelukkige leven zou niet mogen bestaan, terwijl het niet te ontkennen valt dat het bestaat. Waarom is dat zo moeilijk om te accepteren, dat vraag ik me vaak af. Terwijl het leven met die acceptatie zoveel mooier en dieper zou kunnen zijn. Maar nee, onverstoorbaar dwepen ze met zichzelf. En dat dwepen is ondertussen een vaststaande regel geworden waaraan niemand meer wil tornen. Iedereen doet het. Ze zitten helemaal vast in hun ideeën over menselijkheid, over die vervelende rechtvaardigheid en over hoe het allemaal in elkaar behoort zitten. Ze bezoedelen alles met hun nette orde en het liefst zouden ze zien dat iedereen altijd en overal keurig op zijn tellen past, zodat er niets gebeurt. Want er zou toch eens iets gebeuren, stel je voor! Nee, elk risico moet tot elke prijs vermeden worden. En als er dan eens iets gebeurt dat buiten hun keurig aangeharkte straatjes valt, dan moet de verantwoordelijke worden gevonden en minstens uit zijn functie worden ontheven, terwijl er in feite niemand iets aan kan doen dat er iets gebeurt. Het is zelfs geweldig als er iets gebeurt, en van iets geweldigs kun je toch nauwelijks verwachten dat het goed en mooi en aardig zal zijn.' Ik zag hem glazig kijken, maar ik gooide er nog een voorbeeldje tegenaan. 'Dan heb ik meer respect voor de mensen in de biblebelt, die hun kinderen niet laten inenten en het dus met fatalisme overlaten aan God of die kinderen ziek zullen worden of niet. Terwijl de rest van het land er schande van spreekt. Er wordt zelfs gezegd dat die mensen crimineel zijn, dat ze niet van hun kinderen houden. Maar die mensen hebben gelijk! Laat toch eens iets gebeuren! Laat eens iemand ziek worden, of dood gaan zelfs, of op deze stoel terecht komen. Zo erg is dat toch ook weer niet! De ellende is dat ze zichzelf zo belangrijk vinden. Terwijl je zelf toch eigenlijk helemaal niet belangrijk bent. Wat maakt het uit of ik hier dood ga? Een paar mensen zullen wat aangedaan zijn en wat snotteren op een bijeenkomst, maar daarna gaat alles weer gewoon zijn gang. Over een jaar denkt niemand meer aan me en over vijftig jaar ben ik helemaal vergeten. Wat is er om zuinig op te zijn als je helemaal geen indruk achterlaat. Maar precies dat gesnotter op een begrafenis willen we niet, ook al is het zo voorbij. De dood is een dagelijks ongemak dat we niet willen, meer niet. En net als andere dagelijkse ongemakken proberen we het weg te poetsen, maar daarmee maken we het des te ongemakkelijker.'

Ook ik vrat mezelf op en dus was het zijn beurt om te grinniken. 'Mooie speech, dat geef ik je na. En ik zal je zeggen dat ik het roerend met je eens ben. Maar ben jij dan nooit egocentrisch?'

'Natuurlijk wel, wat anders kun je zijn? Maar ik ben me er van bewust dat het meeste zich helemaal niets aantrekt van wat voor middelpunt dan ook. Het draait niet om mij en dus kan ik ermee in aanvaring komen. Dat is toch normaal.'

'Gelijk heb je. Eigenlijk zou je ook eens iemand moeten vermoorden. Ik kan het je aanraden. Het is op een bepaalde manier bevrijdend. Terwijl je bezig bent moeten ze het wel van je aannemen en daardoor heb je even geen last van die boosheid. Het moment zelf is een grote overwinning. Het geeft voldoening, je voelt je machtig, godgelijk, je kunt alles aan. Terwijl je er tegelijkertijd mee laat zien hoe onbelangrijk het is, dus een schuldgevoel hou je er ook niet aan over.'

Hier dacht ik even over na. 'Ik denk toch niet dat het iets voor mij zou zijn. Ik hou me liever afzijdig. Bovendien, zoals je al zei, blijven ze toch alleen maar in hun eigen hokjes denken. Ik zou ze maar weinig kunnen laten zien. En verder heb ik eigenlijk weinig problemen met mensen, al zoek ik ze ook niet op. Ze doen ook maar hun best, ieder op een andere manier dan ik en wie ben ik dan om de beul uit te gaan hangen?'

'Gewoon omdat het je het intense gevoel geeft dat je iets betekent en laat zien dat je er bent. Weliswaar aan een enkel persoon, maar die druk ik dan ook wel heel erg met zijn neus in de feiten, daar begin ik wel vindingrijk in te worden.'

'Dat neem ik van je aan en misschien heb je gelijk. Ieder z'n ding. Maar geloof het of niet, soms zit er een tussen die wel meevalt. Echt waar.'

'Hm, blijkbaar. Ik denk niet dat het vandaag nog gaat gebeuren. Ik ben helemaal uit mijn moordenaarsdoen. Ik denk trouwens dat ik van jou wel een schuldgevoel zou krijgen, of zoiets als spijt.'

'Spijt? Dat moet je niet hebben! En bof ik even.'

'Volgens mij heeft dat niets met boffen te maken.'

'Toch wel. Ik had toch ook een moordenaar kunnen treffen die pijnlijk werd van mij? Dat is wel boffen nu.'

'Hm, heb jij even geluk.'

We waren nu een hele tijd stil. Alles zat door de war, niks op zijn plaats.

'En nu?', vroeg ik.

'Tja, ik weet het eigenlijk niet. Ik kan je natuurlijk gewoon laten zitten en weggaan.'

'Dat kan. Waar zijn we ergens? Komen er normaal mensen hier?'

'Ik kan helemaal niet weg. We zijn bij mij thuis.'

'Ah.' Dat leek me eigenlijk niet zo slim.

'Laat me even denken hoor.'

‘Als je me echt niet gaat vermoorden, dan kun je me net zo goed losmaken.’

Hij trok de panty van zijn hoofd. ‘Tja, misschien wel.’ Hij keek me aan, en ik zag dat hij op een vreemde manier knap was en dat hij een beetje weemoedig keek. ‘Beloof je dat je niks zult ondernemen als ik je losmaak?’

Die vraag verraste me een beetje. Dat kon hij toch niet menen! ‘Alleen als jij op jouw beurt belooft me echt niet te zullen vermoorden. Anders denk ik alleen maar dat ik niks zal ondernemen. Verder ben jij ook nog niet gekomen.’

Hij lachte zuur, maar pakte een mes en sneed me los. Terwijl ik moeizaam opstond ontdeed ik me van de resten plakband. Het was stukken beter zo. Ik strompelde naar de bank en plofte weer neer. Daar zat ik eventjes stil terwijl tot me doordrong wat er was gebeurd. ‘Wat was je eigenlijk met me van plan?’ Ik was er toch nieuwsgierig naar.

Hij keek me aan en onthulde zijn plannen onbewogen. ‘Ik wilde je levend verbranden.’

Wat je noemt vindingrijk en met de neus in de feiten. Het verbijsterde me wel enigszins en ik was blij dat ik aan dat lot was ontsnapt. Maar dorst had ik ook. ‘Heb je misschien iets te drinken in huis? Daar ben ik nu wel aan toe.’

Hij haalde zijn handen door zijn haar en dacht even na. ‘Ik heb bier en whisky.’

‘Doe mij eerst maar een biertje. Ik denk dat ik heel snel ga drinken, en met whisky ga ik dan binnen de kortste keren van mijn stok.’

Mij gaf hij een flesje bier en zelf nam hij de whisky, waarop we samen dronken. Na een stroef begin hebben we nog uren zitten praten en drinken. Ik biertjes, hij zijn whisky. Pas toen hij al een tijd laveloos op de bank hing heb ik hem alleen gelaten. Na die dag heeft hij toch nog twee moorden gepleegd. Toen hebben ze hem opgepakt en gekruisigd.

Over mij hoeft niemand zich zorgen te maken. Die tand zit weer keurig vast.